

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2004 vp

Valtioneuvoston selonteko postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä marraskuuta 2003 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon postipalvelulain vaikutuksista ja soveltamisesta (VNS 4/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Elina Normo, liikenne- ja viestintäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Suvi Anttila, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Johanna Rihto-Kekkonen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- kilpailuasianneuvos Riitta Ryhänen, Kilpailuvirasto
- johtaja Jorma Koivunmaa, Viestintävirasto
- yksikönjohtaja Ilkka Turunen, Väestörekisterikeskus
- lakimies Mika Hakamäki, Kuluttajavirasto

- tullisihteeri Virpi Kantola, Tullihallitus
- ylitarkastaja Heikki Partanen, tietosuojavaltuutetun toimisto
- toimistonhoitaja Leila Tupasela, Hämeenkosken kunta Yleispalvelupiste
- kenttäröhmän johtaja Kalle Lähdesmäki, S-ryhmä
- pääjohtaja Jukka Alho, viestintäjohtaja Petri Aaltonen ja johtaja Juha Salovaara, Suomen Posti Oyj
- puheenjohtaja Esa Vilkuna, Postiliitto
- valtakunnallinen pääluottamusmies Mirja Sandberg, Postin toimihenkilöliitto PVL
- maakunta-asiamies Antti Iso-Koivisto, Suomen Kuntaliitto
- kylätoimikunnan puheenjohtaja Pirjo Vuorenpää, Lievestuore-seura.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- sisäasiainministeriö
- Keskisuomalainen.

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO

Selonteko sisältää katsauksen posti- ja pienkultetuksen markkinoihin yleisesti ja katsauksen keskeisimpiin kansainvälisiin kysymyksiin. Siinä esitetään, miten postipalvelulakia on sovellettu käytännössä. Yleispalvelun toteutumista käsitellään yksityiskohtaisesti kuten myös käyttäjien tyytyväisyyttä postipalvelujen tarjoamiseen sekä kotimaassa että EU:ssa. Selonteossa esite-

tään kannanotot niihin seikkoihin, joihin liikennevaliokunta kiinnitti erityistä huomiota mietinnössään LiVM 13/2000 vp sekä yhteenveto lausunnoista ja kansalaispalautteesta. Selonteossa on yhteenvedonomaaisesti arvio postipalvelulain tavoitteiden toteutumisesta ja kehittämistarpeista.

Selonteossa todetaan, että postipalvelulain säätämisen yhteydessä lain tavoitteiksi oli kirjattu postipalveluiden tasapuolisen saatavuuden ja hyvälaatuisen yleispalvelun turvaaminen koko maassa, postitoiminnan sujuvuuden ja jatkuvuuden turvaaminen sekä kotimaassa että kansainvälisessä postiliikenteessä. Tavoitteena oli myös kaikkien saatavilla olevien postipalveluiden perustason määrittäminen ja yleispalveluvelvoitteen asettaminen Suomen Posti Oy:lle. Lailla pyrittiin säilyttämään mahdollisuus myöntää kilpailuvia toimilupia lain tarkoittamaan postitoimintaan, mutta ei laajentamaan sääntelyä muuhun jakelu-, lähetti-, kuriiri- ja pikakuljetustoimintaan, sekä alan toiminnan ohjaaminen siten, että se rahoittaa kokonaisuutena itse itsensä ilman verovaroista maksettavia tukia.

Postitoiminnan varmistustehtävien siirtämistä koskevan lainmuutoksen tavoitteena puolestaan oli siirtää Viestintäviraston tehtäväksi postilähetysten oikean vastaanottajan tai lähettäjän selvittäminen niissä tapauksissa, joissa postiyritys ei ole puutteellisten osoitetietojen vuoksi saanut toimitettua lähetystä vastaanottajalle eikä palautettua lähettäjälle.

Selonteossa hallitus katsoo, että lain mukainen postipalvelujen perustaso on tarjolla kaikille kansalaisille hyvälaatuisena yhtenäisin ehdoin koko maassa ja että nykyiset säännökset turvaavat postipalvelujen sujuvuuden. Hallitus pitää kuitenkin tarpeellisenä sen selvittämistä, missä määrin yleispalvelun laatustandardia tai sen määrittelyä kehittämällä olisi mahdollista nykyistä paremmin vastata postipalvelujen asiakkaiden tarpeisiin tai parantaa yleispalvelun tarjoamisen edellytyksiä.

Ottaen huomioon vallitsevan tilanteen hallitus katsoo, että esiin ei ole noussut postitoiminnan kilpailuun liittyviä muutostarpeita. Ottaen huomioon viestinvälityksen markkinoilla tapahtuneen kehityksen hallitus katsoo myös, että lain soveltamisalan raja on edelleen tarkoituksenmukainen eikä sitä tässä vaiheessa ole syytä muuttaa.

Selonteossa todetaan, että yleispalveluvelvoite ei ole muodostunut Suomen Posti Oy:lle taloudellisesti kohtuuttomaksi rasitteeksi ja toimiala pystyy edelleen rahoittamaan itse itsensä ilman valtion tukia. On kuitenkin välttämätöntä seurata yleispalvelun tarjoamisen taloudellisten toimintaedellytysten kehittymistä.

Selonteon mukaan postinkulun varmistustehtävien siirto Viestintäviraston viranomaistehtäväksi on onnistunut ja toiminnalle on jatkossa taattava riittävät resurssit ja osaaminen. Postitoiminnan kehitystä tulee kuitenkin jatkuvasti seurata ja kartoittaa mahdollisia lainsäädännön kehittämiskohteita.

Selonteossa hallitus katsoo, että Viestintävirastolle tulee varmistaa riittävät resurssit ja osaaminen, jotta palveluiden käyttäjien oikeuksien toteutuminen ja postimarkkinoiden toimivuus varmistetaan.

Selonteossa todetaan, että aikaväli, jolla postipalvelulain toimivuutta on tarkasteltu, on varsin lyhyt. Tämän vuoksi tässä selonteossa voidaan esittää vain lyhyen aikavälin havaintoja postipalvelulain soveltamisesta ja vaikutuksista. Laki perustuu entiseen postitoimintalakiin ja EU:n postidirektiiviin. Postipalvelulalla lainsäädäntö saatettiin vastaamaan nykyisiä olosuhteita ja siihen tehtiin uuden perustuslain vaatimat muutokset.

Selonteon mukaan entiseen postitoimintalakiin verrattuna uusi postipalvelulaki selkeytti lainsäädäntöä ja postiyritysten velvollisuuksiin liittyviä kysymyksiä. Se myös paransi postipalvelujen saatavuutta, joskaan se ei olennaisesti muuttanut postipalvelujen tarjonnan ja kysynnän edellytyksiä.

Hallitus katsoo selonteon mukaan, että merkittäviä epäkohtia ei tässä vaiheessa ole tullut esiin eikä näin ollen ole välitöntä tarvetta muuttaa nykyistä postipalvelulakia. Hallitus kuitenkin seuraa postimarkkinoiden ja asiakastarpeiden kehitystä ja on valmis tarvittaessa tekemään ajankohtaisiksi katsotut muutosesitykset.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

*Perustelut**Tavoitteiden toteutuminen*

Valiokunta toteaa, että postipalvelulain tarkoituksena on hyvälaatuisten postipalveluiden ja erityisesti yleispalveluiden saatavuuden turvaaminen koko maassa. Postitoimintalain soveltamisalan rajausta on asiantuntijakuulemisen mukaan osoittautunut selkeäksi, eikä sen muotoilu ole aiheuttanut tulkintaongelmia sen suhteen, mikä on toimiluvan varaiseksi katsottavaa toimintaa.

Laissa määritellään yleispalvelu eli perustaso, jonka mukaisen palvelun tulee olla kaikille saatavilla yhtäläisin ehdoin. Yleispalvelun tarjoaja tarjoaa asiakkailleen yleispalveluiden lisäksi muita postipalveluita sekä myös sellaisia postipalveluita, jotka eivät kuulu postipalvelulain soveltamisalaan. Lainsäädännöllisessä tarkastelussa tämä erottelu tulee ottaa huomioon, vaikkakin käyttäjän ja erityisesti kuluttaja-asiakkaiden näkökulmasta postioperaattorin tarjoamat palvelut nivoutuvat yhdeksi kokonaisuudeksi. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että postioperaattorin velvoitteiden lainsäädännöllisessä tarkastelussa jaottelu yleispalvelutuotteiden ja muiden tuotteiden välillä on joka tapauksessa tehtävä, mutta lainsäädännöllisiä ja kilpailuoikeudellisia näkökohtia tarkasteltaessa ei tule tehdä muita keinoitekoisia jaotteluja.

Asiantuntijakuulemisen perusteella valiokunta yhtyy selonteossa esitettyyn hallituksen kantaan, että entiseen postitoimintalakiin verrattuna uusi postipalvelulaki selkeytti lainsäädäntöä ja postiyritysten velvollisuuksiin liittyviä kysymyksiä. Samaten laki paransi postipalvelujen saatavuutta, joskaan se ei olennaisesti muuttanut postipalvelujen tarjonnan ja kysynnän edellytyksiä.

Postitoiminnan palvelutaso

Postipalvelulain 5 §:ssä on määritelty laatustandardi yleispalveluun kuuluville kotimaan kirjelahetyksille, jotka on jätetty postiyrityksen valittaviksi ja seuraavana työpäivänä jaetta-

viksi. Nämä niin sanotut ensimmäisen luokan kirjeet on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 95 % on perillä seuraavana työpäivänä.

Postitoimintaa säätelevä direktiivi (97/67/EY, muut. 2002/39/EY), jäljempänä postidirektiivi, edellyttää, että jäsenmaat asettavat laatustandardit kansallisten palvelujen osalta. Direktiiviin ei näin ollen ole kirjattu vähimmäistasoa kansallisten vaatimusten osalta. Yhteisön sisäisiä ulkomaanpalveluja koskevat laatustandardit on sen sijaan asetettu direktiivissä seuraavasti: 85 prosenttia lähetyksistä tulee olla perillä kolmen työpäivän kuluttua lähetyksen jättämisestä ja 97 prosenttia lähetyksistä tulee olla perillä viiden työpäivän kuluessa lähetyksen jättämisestä. Kansallinen laatustandardi tulee luonnollisesti asettaa niin, että direktiivin vähimmäisvaatimukset yhteisön sisäiselle ulkomaanpostille voidaan saavuttaa.

Selonteon valmistelun yhteydessä julkisuuteen nousi keskustelunavaus postitoiminnan laatustandardin väljentämisestä haja-asutusalueiden lehtijakelun palvelutason parantamiseksi. Asiantuntijakuulemisen mukaan Suomen Posti Oyj hoitaa merkittävän osan haja-asutusalueiden lehtijakelusta ja sanomalehtien jakelu tapahtuu postin perusjakelun yhteydessä, koska sanomalehtien julkaisijoiden ei ole taloudellisesti tarkoituksenmukaista järjestää varhaisjakelua. Tämän seurauksena sanomalehdet tavoittavat lukijansa asiakastarpeisiin nähden suhteellisen myöhään. Suomen Posti Oyj:n näkemyksen mukaan laatustandardista tinkiminen mahdollistaisi perusjakelun aikaistamisen ja tätä kautta sanomalehtien palvelutason parantamisen haja-asutusalueilla.

Selonteossa todetaan, että on tarpeen selvittää, missä määrin yleispalvelun laatustandardia tai sen määrittelyä kehittämällä olisi mahdollista nykyistä paremmin vastata postipalvelujen asiakkaiden tarpeisiin tai parantaa yleispalvelujen tarjoamisen edellytyksiä. Suomen Posti Oyj:llä on parhaillaan käynnissä 15 paikkakunnalla eri puolilla Suomea hankkeet, joiden avulla kokeillaan perusjakelun aikaistamista haja-

asutusalueilla. Liikenne- ja viestintäministeriö selvittää kehittämismahdollisuuksia ja vaikutuksia sääntelyn näkökulmasta. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että sanomalehtien jakelu on kaikissa tapauksissa turvattava saman päivän aikana.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen Posti Oyj:n kokeilut varhaisjakelun ulottamisesta haja-asutusalueille osoittavat, että jakelun aikaistamisella sanomalehtien tilaajat ovat tyytyväisiä ja sanomalehdet saavat uusia tilaajia. Useissa haastatteluissa tilaajat asettavat lehden saamisen huomattavasti aikaistettuna tärkeämmäksi kuin kirjepostin mahdollisen viivästyksen joissakin tapauksissa. Valiokunnalle on sanomalehtien taholta todettu, että sanomalehdet haluavat kehittää jakelupalveluita mieluummin yhteistyössä Suomen Posti Oyj:n kanssa kuin lähteä laajentamaan omaa jakelutoimintaansa. Valiokunta toteaa kuitenkin, että sen saaman selvityksen perusteella tämä edellyttää uutta joustavuutta sekä lainsäädännössä että työmarkkinoilla.

Selonteon käsittelyn yhteydessä on noussut esille se, että jos ns. 1. luokan kirjeen kulkunopeuden laatustandardia väljennetään, tulisi tämä rajata koskemaan vain haja-asutusaluetta. Nykyisen laatustandardin lähtökohtana on kuitenkin se, että standardi on valtakunnallinen. Standardi on vähimmäistaso, joka pitää koko maassa saavuttaa. Tämä periaate on edelleen perusteltu mm. lain tarkoituksen toteutumisen kannalta. Standardin määrittely esimerkiksi alueellisesti tai taajama/haja-asutusalue-periaatteella olisi lainsäädäntöteknisesti ja määritelmällisesti ongelmallinen. Tämä olisi valvonnan ja seurannan suhteen ongelmallista. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan laatustandardin kehittämisen lähtökohtana tulisi olla valtakunnallisuus.

Laajempana toimintamallina varhaislehtijakelu edellyttää lain muuttamista, koska malli on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että kyseisillä alueilla tingitään 1. luokan kirjeen kulkunopeudesta. Tämän vuoksi valiokunta katsoo, että tulee huolellisesti etukäteen selvittää mahdollisuudet toimintamallin laajentamiseen. Täs-

sä yhteydessä tulee erityisesti selvittää, tuleeko laatustandardin olla valtakunnallinen vai voiko laatustandardimuutos koskea vain Viestintäviraston määritelmän mukaista haja-asutusaluetta ja voidaanko tällöin kuitenkin taata ns. oman alueen eli paikallisen 1. luokan kirjeen kulkunopeus vähintään nykyisen tasoisena. Edelleen tulee selvittää, voiko lainmuutoksen mahdollistama tehostaminen ja palvelutasomuutos kohdistua niin suoraan kuin välillisestikin vain niille alueille, joilla ei nyt ole erillistä sanomalehtien varhaisjakelua, ja voidaanko kaupunkien ja taajamien osalta 1. luokan kirjeen tai sitä vastaavan tuotteen kulkunopeus taata nykyisen tasoisena. Laatustandardin tarkastelussa tulee kuitenkin myös huomioida niin kansalaisten, yritysten kuin yhteisöjenkin tarpeet yhteistyössä näiden tahojen kanssa.

Toimipisteverkko

Postipalvelulaki edellyttää, että yleispalvelun tarjoajan on pidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lain vaatimus on vähimmäissäännös, ja viittaa hallituksen esitykseen HE 74/2000 vp, jossa toimipisteiden sijoittumiseen liittyviä kysymyksiä käsiteltiin perusteellisesti. Valiokunta korostaa vielä, että lähtökohtana oli, että monissa kunnissa tulee olemaan useampi kuin yksi yleispalvelua tarjoava toimipiste ja näiden sijoittamisessa tulisi ottaa huomioon kunnan paikalliset olosuhteet. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tällaisia paikallisia olosuhteita ovat mm. pitkät välimatkat ja kulkuyhteyksien taso. Valiokunta toteaa kuitenkin, että säädöksiin ei ole ollut tarkoituksenmukaista sisällyttää määritelmää toimipisteelle tai yksityiskohtaisia määräyksiä siitä, miten toimipisteverkko käytännössä tulisi operatiivisella tasolla järjestää. Toimipaikkavolvoitteen toteutumisen ja toimipisteiden palvelutason valvonta kuuluu Viestintävirastolle.

Viestintävirasto on todennut selvittäneensä kattavasti asiamiespostin toimintaa. Selvityksen mukaan asiakkaiden kannalta asiamiespostien ilmeinen vahvuus on pitkät aukioloajat. Parantamisen varaa sen sijaan on toistaiseksi asiamies-

postien harvemmin käytettävien tuotteiden palveluosaamisessa, valitusosoitteiden tuntemuksessa sekä koulutuksen kattavuudessa. Viestintävirasto on kehottanut Suomen Posti Oy:tä kiinnittämään huomiota näiden seikkojen parantamiseen. Viestintävirasto on ilmoittanut seuraavansa säännöllisesti asiamiespostien palvelutasoa tarkastelun ja palvelutasotutkimusten avulla.

Valiokunta on mietinnössään LiVM 13/2000 vp todennut, että Suomen Posti Oy:n oman toimipisteen ja asiamiespostin ohella tulee huolellisesti selvittää julkishallinnon yhteispalvelupisteiden perustamismahdollisuudet. Valiokunnan silloisen tiedon mukaan sisäasiainministeriö oli neuvotellut Suomen Posti Oy:n kanssa postipalveluiden turvaamisesta yhteispalvelupisteiden avulla ja luvannut edistää uusien yhteispalvelupisteiden syntymistä niille alueille, joilla on tarvetta postipalveluiden antamiseen. Valiokunta katsoi, että yhteispalvelupisteet parantavat kuntalaisten palveluja tuomalla valtion ja kunnan eri palvelut helposti saataville yhdestä toimipisteestä.

Valiokunta toteaa, että vaikka se mietinnössään kiinnitti huomiota yhteispalvelupisteiden etuihin ja piti tarkoituksenmukaisena, että ulkoistettavat postipalvelut mahdollisimman monissa tapauksissa järjestettäisiin yhteispalvelupisteiden yhteyteen, ei juurikaan ole ryhdytty toimenpiteisiin yhteispalvelupisteiden perustamiseksi. Selontekoa koskevan asiantuntijakuulemisen yhteydessä valiokunta on kuitenkin saanut myönteistä palautetta yhteispalvelupisteiden palveluista, ja siksi valiokunta korostaa toiminnan järjestämisestä maksettujen korvausten tason riittävyyttä.

Valiokunta toteaa, että yhteispalvelupisteiden etuina ovat erityisesti toimipisteiden kiinteys ja pysyvyys verrattuna asiamiessopimuksiin perustuviin toimipisteisiin. Valiokunnan käsityksen mukaan toimipisteet tarjoavat monipuolisia palveluja ja asiantuntemusta ja ne voidaan toimivasti järjestää kunnan toimistojen ja erilaisten muiden julkisten palvelupisteiden kuten kirjastojen yhteyteen. Koska yhteispalvelupisteiden edut koituvat etenkin kuntalaisten hyödyksi, kunnat voisivatkin olla aloitteellisia yh-

teispalvelupisteiden luomisessa. Valiokunta korostaa kuitenkin, että yhteispalvelupisteistä ei tule luoda rasiutta kunnille, vaan kaikkien yhteispalvelupisteestä hyötyvien julkisten ja mahdollisten yksityisten tahojen tulee osallistua kustannuksiin.

Sisäasiainministeriö on pitänyt postipalveluiden säilyttämistä ja tasapuolista saatavuutta erittäin tärkeänä ja on todennut, että yhteispalvelupiste voisi toimia erittäin hyvin postipalveluiden jakelukanavana. Sisäasiainministeriön mukaan postipalvelut ja viranomaispalvelut tukisivat toisiaan ja maahamme voitaisiin saada nykyistä nopeammin kattavampi ja hyvin toimiva yhteispalveluverkko. Valiokunta pitääkin tarkoituksenmukaisena, että muut kuin postitoimistojen tarjoamat postipalvelut mahdollisimman monissa tapauksissa järjestettäisiin yhteispalvelupisteiden yhteyteen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi lausuman, jossa edellytetään hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin edistääkseen yhteispalvelupisteiden luomista (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Valvonta

Viestintävirasto on todennut, että säädetty uusi postipalvelulaki on viraston valvontatoiminnan näkökulmasta tarkasteltuna osoittautunut toimivaksi ja onnistuneeksi. Lainsäädännöllä on ollut myönteisiä vaikutuksia postipalvelujen saatavuuteen ja sen varmistamiseen, palvelutasoon ja viranomaistoiminnan toteuttamisedellytyksiin. Virastolle säädettyt uudet täsmennetyt valvontatehtävät (mm. toimipisteiden palvelutason ja määrän valvonta, perille saamattomien lähetyksen käsittely) on pystytty ottamaan käyttöön ongelmitta.

Muita näkökohtia

Postiyhtymien kielellisistä velvollisuuksista säädetään postipalvelulain 15 §:ssä. Lain mukaan postiyhtymien tai sellaisen yrityksen, joka postiyhtymien kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla tarjoaa palveluja asiakkaille, on palveltava asiakkaitaan suomen, ruotsin ja saamen kielellä siten kuin kielilainsäädännössä säädetään viranomaisten velvollisuudesta antaa palvelua

näillä kielillä. Postipalvelulain 15 § koskee kaikkia postiyrityksiä. Selonteossa on kuvattu kielellisten oikeuksien toteutumista käytännössä. Selonteon käsittelyn yhteydessä on tuotu esille kysymys siitä, voidaanko viranomaisille asetettuja kielitaitovaatimuksia edellyttää yrityksiltä.

Valiokunta pitää jatkossa tarpeellisenä sen selvittämistä, olisiko kielellisten oikeuksien varmistamiseksi riittävää ja tarkoituksenmukaista esimerkiksi viitata vuoden 2004 alussa voimaan tulleissa kielilaissa (423/2003) ja saamen kielilaissa (1086/2003) oleviin pykäliin, jotka koskevat mm. valtion yhtiön kielellisiä palveluita.

Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että luottamuksellisen viestin salaisuus on pystytty postitoiminnassa turvaamaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että eduskunta saattaa tämän mietinnön valtioneuvoston tietoon ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin edistääkseen yhteispalvelupisteiden luomista.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Markku Laukkanen /kesk
 vpj. Matti Kangas /vas
 jäs. Mikko Alatalo /kesk
 Leena Harkimo /kok
 Saara Karhu /sd
 Inkeri Kerola /kesk
 Risto Kuisma /sd
 Reino Ojala /sd
 Erkki Pulliainen /vihr

Eero Reijonen /kesk
 Arto Seppälä /sd
 Timo Seppälä /kok
 Harry Wallin /sd
 Lasse Virén /kok
 Raimo Vistbacka /ps
 vjäs. Reijo Paajanen /kok
 Lyly Rajala /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker.

VASTALAUSE

Tyytymättömänä valiokunnan enemmistön tapaan arvioida maamme postipalvelujen nykytilaa ja erikoisesti Suomen Posti Oyj:n toimintatapaa esitämme vastalauseenamme seuraavan:

Niin liikenne- ja viestintäministeriöllä kuin Suomen Posti Oyj:lläkin on hämärtynyt olennainen eli se, mistä postipalveluissa on perimmäistä kysymys. Kysymys ei ole kvartaalitalouteen kuuluvasta taloudellisen tuloksen maksimoinnista, vaan perustavinta laatua olevista yhteiskunnan peruspalveluista, joiden tulee olla yhtenäisellä hinnoittelulla saatavissa maan kaikissa osissa lähtökohtaisesti siten kuin voimassa oleva laki sanoo. Kun pitkällä aikavälillä pysyvän asutuksen säilymisen ratkaisee yritystoiminnan elinkelpoisuus, on nimenomaan yritysten tarpeiden tyydyttämiselle arkipäivän päivittäisrytmissä asetettava erityinen painoarvo, kuten mm. Kuntaliitto on lausunnoissaan painottanut. Laatustandardista ei ole varaa tinkiä, eikä lain muuttamiseen ole tarvetta. Sanottu tarkoittaa käytännössä, että ykkösluokan kirjepostin laatustandardin heikentämiseen ei pidä missään oloissa mennä. Tämä olisi pitänyt sanoa yksiselitteisen selvästi selonteosta annettavassa mietinnössä, jotta siihen liittyvä spekulointi ja lobbaaminen loppuisivat.

Nyt valiokunta jätti oven raolleen eräiden maakuntalehtien varhaisjakeluksi kutsutulle ratkaisulle, mikä tapahtuisi muiden palvelujen kustannuksella. Paitsi että tämä on tuomittavaa edellä kuvatusta syystä, se ei poista sitä, että leh-

tien jakelu tulisi joka tapauksessa tapahtumaan kahteen kertaan. Helsingin Sanomat ja valtakunnalliset puoluelehdet eivät ehtisi suurimmassa osassa maata mukaan varhaisjakeluun. Mainostettu ekologinen perustekin jäisi näin pysyvässä järjestelyssä toiveuneksi. Valiokunnalle esitelty Hämeenkosken kunnan kokeiluesimerkki osoitti, että jakelun aloittaminen haja-asutusalueista johti sen entiseen nähden merkittävään myöhästyamiseen taajamassa. Tässäkin kokeilutilanteessa korostui halu tehdä taloudellista tulosta palvelutason kustannuksella — jakeluhenkilökuntaa vähennettiin tilaisuuden tarjouduttua. Näin saatiin yksi lisäosoitus siitä, kuinka lain tarkoitus on jäänyt Suomen Posti Oyj:ltä huomioon ottamatta.

Asiamiespostijärjestely on osoittautunut vaihtelevasti toimivaksi ja laadultaan heikoksi palveluksi. Suuri heikkous on se, että asiamiespostien rekrytoinnissa ei ole kysymys markkina-alueesta vaan "tariffeista". Tästä johtuen Suomen Posti Oyj:llä ei ole varsinaista neuvottelujärjestelmää, vaan "ota tai jätä" -menettely suhteessa potentiaaliin toimijoihin. Tämä on johtanut suureen vaihtuvuuteen. Suomen Posti Oyj ei ole myöskään osoittanut halukkuutta täyttää sitä markkina-aukkoa, joka on syntynyt pankkien korkeista palvelumaksuista.

Lopuksi kiinnitämme huomiota yhteispalvelusteisiin. Lupauksella luoda niitä "yli sata" ostettiin lain läpimeno eduskunnassa. Nyt on toteutunut vain kymmenesosa tästä määrästä.

Helsingissä 4 päivänä maaliskuuta 2004

Erkki Pulliainen /vihr
Raimo Vistbacka /ps